

Zbigniew Lechowicz

Rawa Mazowiecka, woj. skierniewickie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 20, 195-196

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RACIBÓRZ
woj. katowickie
zamek na Ostrogu

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwa-
torska
Oddział Łódź

Badania prowadził mgr Błażej Musolf. Finansuje WKZ w
Katowicach. Drugi sezon badań. Grodzisko wczesnośred-
niowieczne i zamek murowany XIII-XX w.

Badania skoncentrowano przy budynku bramnym, kaplicy zamkowej oraz wschodnim domu miesz-
kalnym zamku.

W wyniku badań wyznaczono przebieg wału grodu z XIII w. od strony wschodniej. U jego
podnóża od wewnątrz grodu uchwycono fragmentarycznie zabudowę zrębowa.

Wstępnie stwierdzono istnienie pod obecnym budynkiem bramnym, fundamentów starszej wie-
ży bramnej, która współistniała z wałami drewniano-ziemnymi od ok. poł. XIII w. po przełom
XIII i XIV w.

W drugim etapie rozbudowy umocnień murowanych powstały mury obwodowe. W trakcie ich
powstawania starsza budowla bramna została częściowo rozebrana, a na jej fundamentach wysta-
wiono długi budynek bramny /zbliżony rozmiarami i lokalizacją do dzisiejszego/ złączony z mu-
rami obwodowymi. Wschodnia partia tego budynku została posadowiona w starej fosie grodu co
doprowadziło do jego przesłania i obsunięcia się w dół. Katastrofa ta była powodem jego czę-
ściowego rozebrania i odbudowy w zbliżonym kształcie. Wstępnie datujemy tę katastrofę i odbu-
dowę na koniec XIV w.

Trudno już na obecnym etapie badań zgodzić się z twierdzeniami w literaturze, iż mury
obwodowe zamku powstawały jeszcze w XVI w. Wszystko wskazuje, że pełen obwód murów głównych
powstał na przełomie XIII i XIV w. Jedynie druga linia niskich murów przesłaniających powsta-
ła w końcu wieku XV bądź na pocz. wieku XVI.

Stwierdzono również ostatecznie, iż obecna bryła kaplicy zamkowej jest o pół przęsła
/zachodniego/ krótsza niż pierwotna powstała po 1288 r. Na obecnym etapie badań można już
ponad wszelką wątpliwość zrekonstruować jej formę jako kaplicę dwupoziomową + poziom grzebal-
ny poniżej dolnego kościoła. Odsłonięte elementy konstrukcyjne pozwalają na dokładne wyzna-
czenie poziomów obu kościołów. Dolny kościół miał wysokość ok. 3,5 m i trzy prostokątne
przęsła o sklepieniach wspartych na wspornikach. Również wydaje się uzasadnionym przyjmo-
wać, iż kaplica po 1288 r. wykorzystuje fragmenty starszej budowli murowanej zwłaszcza w jej
południowo-wschodnich partiach.

Badania sondażowe w obecnych piwnicach pod budynkiem mieszkalnym zamku nakazują przyjąć,
iż piwnice zostały pogłębione w stosunku do pierwotnych. Obecnie pomieszczenia piwniczne by-
ły jedynie częściowo poniżej poziomu gruntu w okresie XIV-XV w. Ze względu na częściowe znisz-
czenie stratygrafii wewnątrz piwnic, trudno datować podziały wewnętrzne, robią one wrażenie
wtórnych w stosunku do ścian dźwigich. Na obecnym etapie badań możemy stwierdzić, iż badany
obecnie budynek mieszkalny /główny?/ został dostawiony do muru obwodowego.

wśród wydobytych materiałów ruchomych na uwagę zasługują fragmenty żeber sklepiennych,
fragmenty obramień okiennych oraz duży fragment silnie profilowanej najpewniej belki nadpro-
snej późnogotyckiego portalu /bądź obramienia okiennego/, jak i fragmenty naczyń morawskich:
grafitowych i typu Loatica.

RAWA MAZOWIECKA
woj. skierniewickie
Stanowisko 1

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Skierniewicach

Pracami kierował dr Zbigniew Lechowicz - autor sprawoz-
dania. Finansował WKZ Skierniewice. Pierwszy sezon ba-
dań. Grodzisko średniowieczne. Gród kasztelański ??/
Siedziba książęca ??/.

Gród w Rawie Mazowieckiej zwany Anielską Górą badany był wykopaliskowo w 1968 roku przez mgr. J. Augustyniaka. Tegoroczne prace badawcze podjęto, aby wyjaśnić chronologię i charakter grodu. Złożono tylko jeden wykop składający się z 4 odcinków o wymiarach 3 x 4 m. W trakcie eksploracji okazało się, że badany obiekt był zasiedlony w trzech fazach, z czego dwie śludzą są związane z grodem - także dwie fazy stwierdzono w konstrukcjach wałowych, najstarsza faza jest słabo czytelna i być może jest to poziom pierwotny formy terenowej z warstwą użytkową osady otwartej. Z najładniejszą fazą przepalanej gliny, duże kamienie oraz fragment kamiennego wystroju wnętrza budynku murowanego o cechach stylistycznych schyłkowo romańskich. Z fazy starszej pochodzi pozostałość zabudowy w postaci palenisk i dołków postępowych, z których ze względu na niewielką powierzchnię eksploracji w tym sezonie nie udało się zrekonstruować wyglądu budynków.

Ruchomy materiał zabytkowy był dość liczny, stanowią o jego liczności przede wszystkim fragmenty naczyń glinianych: dzbanów, garnków, talerzy i pucharków, fragment kielicha, grot strzały, 2 sierpy, sprząski do pasa, gwóźdźle i nożyki.

W wykopie tegorocznym nie natrafiono na fundamenty zabudowy murowanej. W oparciu o materiał zabytkowy i źródła pisane badany obiekt można datować na 2 połowę XIII wieku i schyłek użytkowania na ostatnie dwa dziesięciolecia XIV wieku.

RZESZÓW
Zamek

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska w Tarnowie

Badania prowadził mgr Eligiusz Dworaczynski. Finansował Sąd Wojewódzki w Rzeszowie. Pierwszy sezon badań. Fortyfikacje od XVII do XIX wieku.

Badania archeologiczne, jako uzupełnienie szerokiego programu badań architektonicznych, prowadzono na terenie dziedzińca zewnętrznego zamku otoczonego fortyfikacjami bastionowymi. Większość wykopów wykonana była w nawarstwiach z ostatniej fazy obiektu /XIX wieku/. Natomiast w wykopach usytuowanych na bastionie północno-zachodnim nr I uchwycono układ nawarstwień z fazy barokowej. Odkryto tutaj narożnik barku bastionu i kurtyny fortyfikacji ziemnych w postaci bardzo dobrze zachowanego lica wykonanego z bloków gliny. Wypełnisko wnętrza umocnień stanowią poziome warstwy gliny o grubości 20-30 cm, przedzielone jaśniejszymi smugami powstałymi prawdopodobnie w trakcie utwardzania. Odkryto ponadto fragment późniejszej obudowy kamiennej lica z nie dokończoną fazą przejściową od fortyfikacji ziemnych do murowanych.

W wykopie usytuowanym w północnej partii dziedzińca odkryto gliniane lico kurtyny oraz fragment muru kamiennego umocnień renesansowych. Uchwycono tutaj także pełny układ nawarstwień kulturowych. Nad lessowym oalcem zalegała ciemna warstwa z fragmentami ceramiki prahistorycznej, najpewniej kultury lużyckiej, z którą korespondował fragment obiektu zagłębionego w całość a wypełnionego polemą i węglami drzewnymi. Ułamki ceramiki prahistorycznej znaleziono także w warstwach zasypowych pozostałej partii dziedzińca zewnętrznego. W kolejnej warstwie znaleziono liczne fragmenty ceramiki z XV i XVI wieku, a wśród nich kafli renesansowych.

Badania będą kontynuowane.

SADŁUŻEK, gm. Topółka
woj. wrocławskie
Stancowisko 1 i 1a

patrz wczesne średniowiecze

SANDOMIERZ
Pl. Poniatowskiego 1
woj. tarnobrzesckie

patrz okres nowożytny